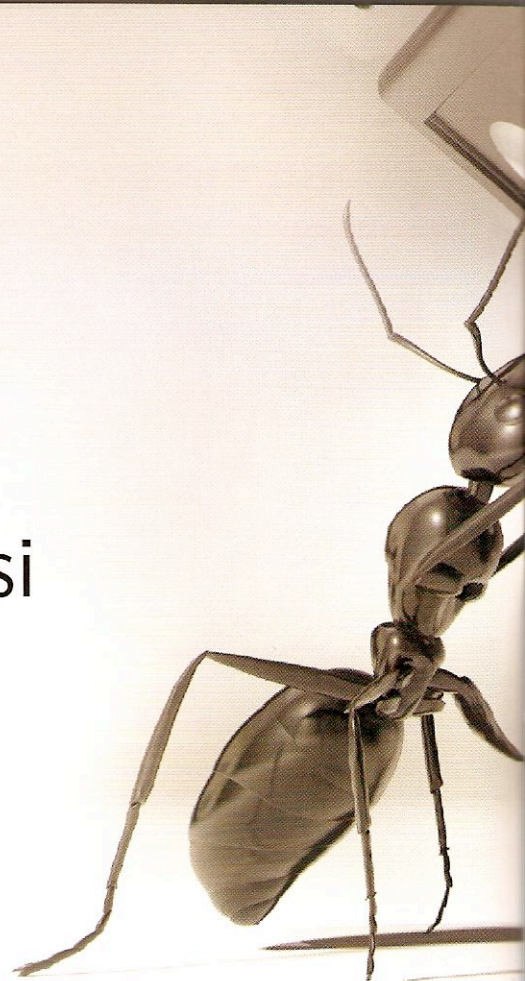

Entäs jos kilpailun ja kasvun sijaan olisi yhteistyö ja kestävä kehitys

Teknologia ja talous ovat olleet viime vuosisadan yhteiskunnan muutoksen taustalla olevat voimat, joiden vaikutus on koskettanut jokaisen arkipäivää.

KUN AIEMMIN MÄÄRITELTIIN talouden muodoksi industrialismi, jolloin teollisuus määritteli myös yhteiskunnan rakennetta, puhutaan nykyään informationalismista. Tällöin tiedon kerääminen, käsittely, jakelu ja varastointi määrittelevät tuotannon muotoja. Erityisesti informaatioteknologia on mahdollistanut tuotannon muuttumisen paikallisesta globaaliksi. Kun

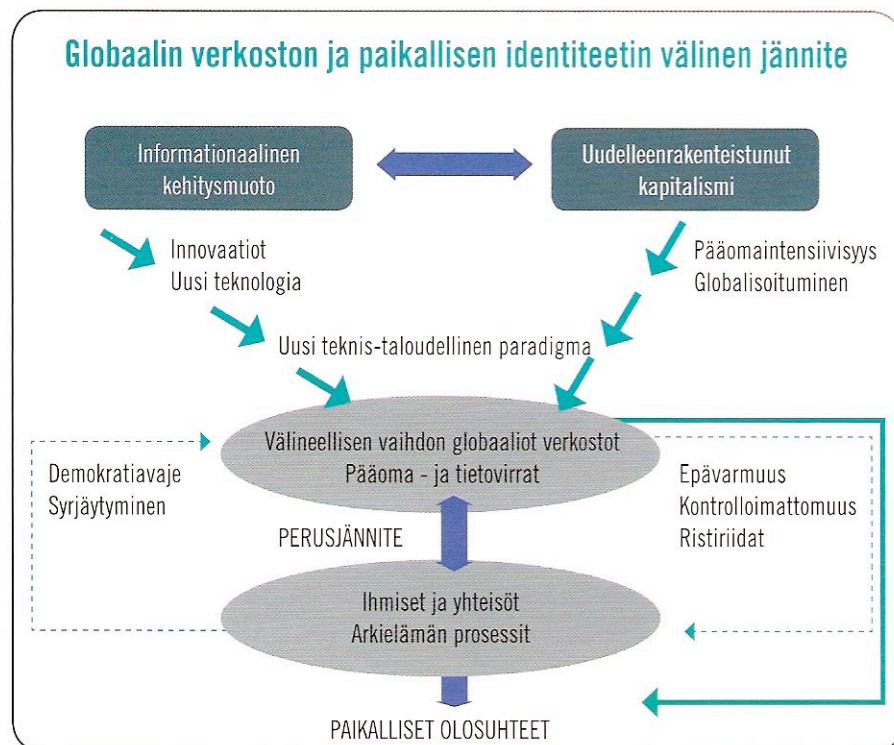
samanaikaisesti talous on rakenteistunut uudelleen rahavirtojen kapitalismiksi aiemman reaali-pääomasidonnaisen kapitalismin sijaan, on syntynyt kokonaan uusi globaalisti toimiva teknis-taloudellinen yritysmaailma. Ihmisten arki ja arjen eri toiminnot ovat kuitenkin paikkaan sidottuja. Ihmiset syövät, nukkuvat ja liikkuvat paikallisesti.

Kehityksen on mahdollistanut teknologisen muutoksen lisäksi samanaikaisesti länsimaissa vahvistunut uusliberalismi ja ahneuteen perustuva talousjärjestelmä, jonka puitteissa teollisuus on siirtynyt aina sinne, missä työvoima on halvinta valtioiden ja politiikan salliessa häikäilemättömän toiminnan. Tässä prosessissa paikalliset ihmiset ovat usein vain tuotantoelämän nappuloita. Ei ihme, että globaalin talouden ja paikallisten olosuhteiden väliin on syntynyt jännite, joka aiheuttaa epävarmuutta, kontrolloimattomuutta ja ristiriitoja ja on purkautunut demokratia-vajeena ja syrjäytymisenä.

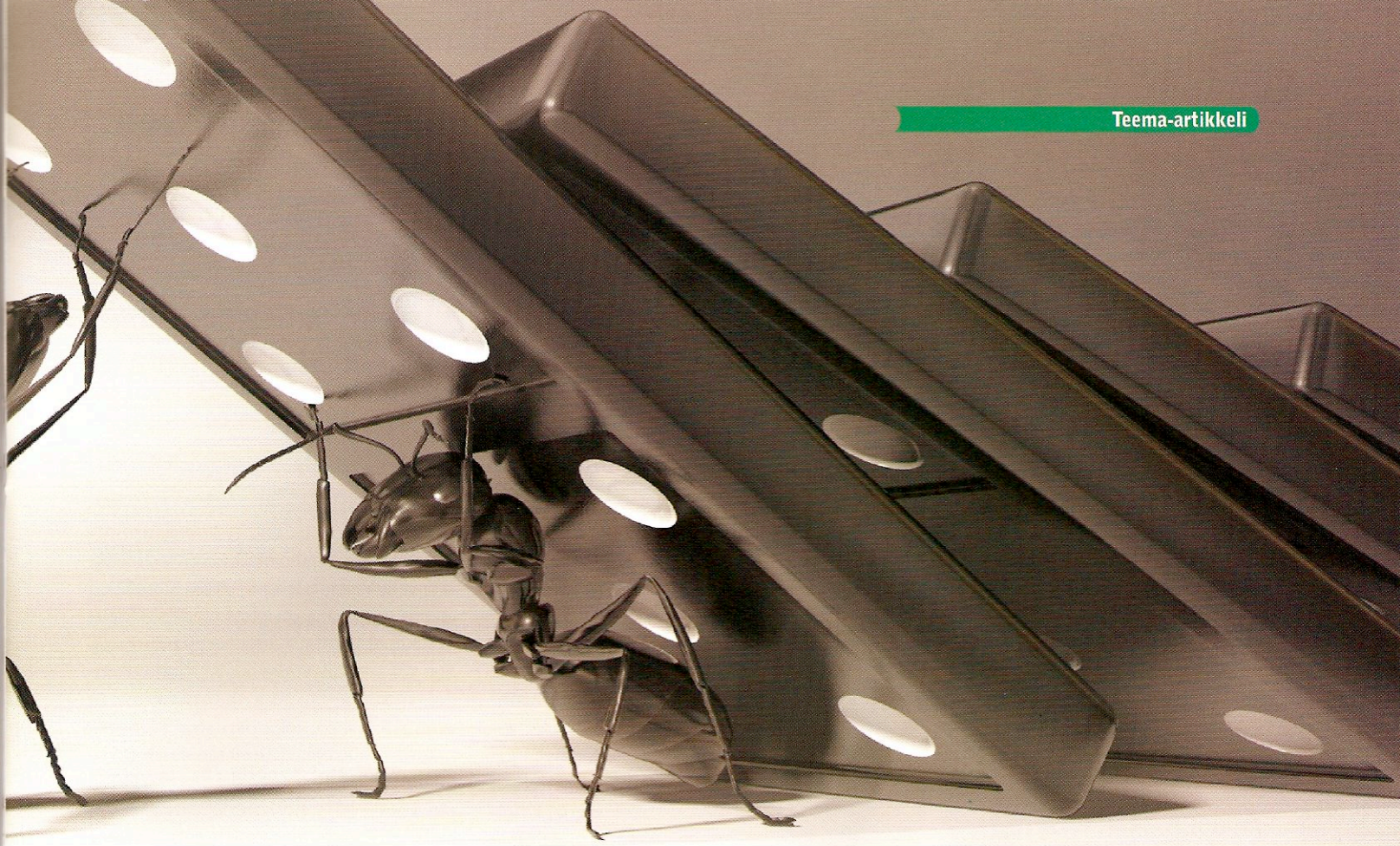
Kun muutokset tapahtuvat ihmisten ulottumattomissa, ovat monimutkaisia ja talouden päättäjät ovat kasvottomia "pyramidipelaajia", ei yksittäinen ihminen tiedä, miten hän voisi omaa elämäänsä rakentaa. Taloushäiriöt ovat globaaleja ja koskettavat suuria määriä ihmisiä. Tekniikan kehitys, myös tietojärjestelmien, on nopeaa ja uusia sovelluksia tulee koko ajan. Ihmiset ahdistuvat eivätkä jaksaa uusista osaamistaan ja päivittää ohjelmiaan koko ajan. Kehityksen nopeutta perustellaan kilpailuedulla; "nopeat syövät hitaat" on usein kuultu sanonta.

Edellä kuvattu kehitys on perustunut kilpailun, taloudellisen kasvun ja nopeuden mantraan. Niin kauan kun talous kasvoi, ympäristömuutoksista ei puhuttu ja nopeus koski vain sitä haluvia, kehitys itse asi-

Globaalin verkoston ja paikallisen identiteetin välinen jännite

Lähde Ari-Veikko Anttiroiko

assa näyttäytyi monelle aika hyvänä: elintason nousuna, kansainvälisyytenä, uusien tekniikoiden oppimisena, yhteyksinä maailmalle jne. Paikallisesti etsittiin rauhaa ja omaa elämää omakotitalosta lähiöissä, jätettiin työelämän kiireet töihin tai ainakin näin haaveiltiin. Vapaa-ajan täytti televisio – sekin globaalia informaatiovirtaa täynnä.

Mutta sitten tuli lama ja uusi taloudellistekninen paradigma joutui koetukselle. Ihmiset hämmentyivät ja etsivät turvaa toisistaan – joko sosiaalisen median avulla tai sitten paikallisissa yhdistyksissä, yhden asian liikkeissä, adhoc-tapahtumissa ympäristön puolesta jne. Yhteisöllisyys ja sosiaalinen pääoma nousivat tutkijoiden keskeisiksi sanoiksi. Mutta riittääkö sosiaalinen media täyttämään sosiaaliset suhteet silloin, kun työpaikka on uhattuna, kun globaali kohtaa paikan arjen ahdinkona? Miten saada sosiaalinen pääoma kasvamaan omalla alueella? Talouskin tarvitsee sosiaalista pääomaa, luottamusta. Lamasta nousee yhdessä uutta luomalla ja vanhaakin tekemällä – uskon.

Entäpä jos kilpailun sijaan olisikin yhteistyö, taloudellisen kasvun sijaan kestävä kehitys, nopeuden sijaan hitaus?

Globaalissa taloudessa yhteistyö? Onko se mahdollista? Minun mielestäni on, to-

sin tiedän olevani lapsellinen. Jos esimerkiksi Stora Enso perustaessaan sellutehtaan Kiinaan olisi ollut yhteistyössä alueen asukkaiden kanssa ja luonut myös heille työpaikkoja, olen varma, että tehdas olisi menestynyt jopa paremmin kuin nyt, kun ihmiset ajettiin kodeistaan ja elinkeinostaan. Yhteistyössä myös asukkaiden eikä vain korruptoituneiden viranomaisten kanssa olisi asiat hoidettu eettisesti kestävämmiin. EU on hyvä esimerkki siitä, että poliittisesti yritetään toimia yhteistyön merkeissä ainakin Eurooppa-tasolla ilmaston ja ympäristön hyväksi.

Kestävä kehitys on monen lausuma tavoite, mutta tehdäänkö sen puolesta riittävästi? Onko tietojärjestelmien parametreissa mukana ympäristökysymykset esimerkiksi logistiikkajärjestelmissä? Onko koulutuksessa ja opetuksessa painotettu riittävästi kestävä kehitys tekijöitä? Mikäli yrityksillä olisi velvollisuus ottaa toiminnassaan huomioon kestävä kehitys siten, että vaikkapa 10% liikevaihdosta olisi laitettava kestävä taloudellisen, kulttuurisen ja ympäristöllisen kehityksen tutkimiseen ja toimenpiteisiin, työmarkkinoilla kasvaisi niiden ihmisten kysyntä, jotka osaavat nämä tekijät ottaa huomioon. Hyvän kehä pyörähtäisi käyntiin.

SlowLife ja slowfood ovat käsitteitä, jotka ovat nousseet jo arjen tasollakin toiminnan ohjenuoraksi. Slow-liike on lähtenyt

Italiasta, missä muutama mies huomasi, kuinka elintarviketeollisuus keskittyessään vie ilon ja nautinnon ruoasta, sen valmistamisesta ja syömisestä, kuinka lähituotanto kuihtuu ja ihmiset köyhtyvät. Sama ilmiö on toki huomattu myös Suomessa ja kauan on jo puhuttu lähiruoan merkityksestä.

Arjen tasolla tämä on jo osittain toteutunut. Entä työpaikoissa, kansainvälisessä yritystoiminnassa, rahaliikenteessä, tekniikan kehityksessä? On syntynyt käsityöverstaita, ihmisten välistä kansainvälistä verkottumista työn ja harrastusten piirissä, on pieniä pankkeja, lähirahakokeiluja, vanhan tekniikan ihannoitua. Mutta nämä ovat vasta heikkoja signaaleja, valtavirran vastaista toimintaa. Hitaus ja läheisyys vaativat paikallista toimintaa ja paikallista sosiaalista pääomaa, luottamusta ihmisten kesken. Jotta tämä kehitys vahvistuisi, vaaditaan myös paikallisesti hyviä viestintäyhteyksiä, paikallista tietoa ja osaamista. Vaaditaan tietotekniikan kesyttämistä paikallisten yhteisöjen avuksi organisoimaan, luomaan ja olemaan luovia. Tietotaitokoot palvelee tätä tavoitetta. Lisätietoja saat os. www.tietotaitokoot.fi

Kirjoittaja on FT ja Tietotaitokoot-hankkeen asiantuntija.